

**R. P. Fr. Ioannis Poncii, Corcagia-Hiberni, Ordinis Ff.
Minorvm, Sacræ Theologiæ Lectoris Ivbilati, Olim in
Collegio Romano S. Isidori Primarij Professoris;
Philosophiæ Ad Mentem Scoti Cvrsvs Integer**

Poncius, Joannes

Lugduni, 1659

5. Vtrum detur habitus scientificus, & in quo consistat.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95688](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95688)

habita de re aliqua per fidē humanā potest intellectus formare discursum, quo conuincatur ad iudicandū possibile esse oppositū absolute, & simpliciter: sed certitudo moralis nō sufficit ad sciētiā strictā, de qua hic agimus, ergo assensus ille non habet certitudinem sufficientem ad scientiam.

Confirmatur : si assensus ille habet certitudinem sufficientem ad scientiam, ergo actus ille fidei certus, cui innitur, habet certitudinem sufficientē ad intellectum principiorum, à paritate rationis: sed hoc est absurdum: ergo & illud vnde sequitur.

68. *Displicet tertio*, quod asserūt assentiēte cōclusioni subalternatæ sine sciētia subalternatæ. v.g. Musicū, qui nō sit Arithmeticus, assentiēte alicui cōclusioni musicæ depēdēti à præmissis demonstratis in Arithmetica, credere Arithmetico, non quia homo quomodocunq; sed quia est sciens Arithmeticam; quasi hinc fides habita ipsi sortiretur certitudinē. Hoc in quā omnino displicet, quia etiam si, quod magis est, cognosceretur certō, & euidenter esse sciēs, quod difficulter cōtingere potest, tamen adhuc dependet ab autoritate humana ipsius præcise qua humana, an quod diceret, esset verū: necne; posset. n. quātūvis esset sciēs, proponere aliquid, tanquā à se scitū, quod reuera non esset scitum ab ipso; imo & quod haberetur ab ipso met pro falso: ergo quod ipse proponat rem scitā ab ipso met, nō cōstat audienti, aut discenti alio modo quā propter autoritatē humanā ipsi incertā, quæ quia fallibilis, & incerta est, propterea incertū erit, an illa res proposita ab ipso sit scita: ergo fides innixa tali autoritati erit incerta, quemadmodū esset illa, quæ haberetur ipsi, etiā si nō esset Arithmeticus.

Confirmatur hoc, quia supponamus Thomistam proponere alicui illa scientia nō prædico, quod ipse sciat tā bene materiā primā non posse existere sine forma aliqua, quā cōtraria expelli à contrariis; is, cui hoc proponitur, æqualem habet certitudinem de vtraque propositione, & æque credit illi ut physico: sed certum est quod non possit esse certus de prima propositione certitudine vlla sufficienti ad scientiam: ergo nec de secūda; & consequenter si inferat ex secunda propositione hanc conclusionem medicam, quod contrariis contraria sint curāda, cōclusio nō poterit ipsi esse certa certitudine vlla sufficienti ad scientiā magis, quā esset ipsi certa cōclusio deducta ex altera illa propositione de materiā prima.

69. *Displicet quarto*, quod dicunt habitū fidei nō in virtute sua cōcurrere ad assensū cōclusionis subalternatæ, sed in virtute sciētiæ subalternatæ: *Primo* quia sic posset quis dicere, quod omnis opinio, cuius saltē obiectum esset reuera à parte rei verū, haberet certitudinē, non quidē à se formaliter, sed à sciētia illa, quæ ab aliis haberetur de illa re, in cuius sciētiā virtutē influeret illa opinio. Quemadmodum. n. fides de se incerta potest influere certitudinē in virtute sciētiæ, nō habitū ab ipso credente, cur opinio similiter facere non posset: *Deinde* fides quæ est in vno, non potest accipere virtutē à sciētiā, quæ est in alio, nec potest quis explicare qua ratione ab ipsa virtutē acciperet. Et sane id imaginari mihi videtur valde chymericū, & excogitatū mere ad euadendam difficultatē, quā tamē non euadit apud vllū, qui vel leuē fecerit reflexionē. *Præterea*, quamuis demus quod accipiat aliquam virtutē ab illa sciētiā, nō tamē virtutē, quæ faciat intellectū certū, quādoquidē possit dubitare, an alter haberet scientiā, & an, supposito quod eā habeat, proponat rē à se scitā potius, quā rē ignoratā, aut falsā.

70. Ex his breuiter colligitur, assensū cōclusionis subalternatæ, habitum absq; scientiā subalternatæ, nec habere certitudinē, nec euidentiā sufficientē ad scientiam strictā, nec exigere alterutrā ex ipsis habere: nec procedere in virtute sciētiæ ab habitu fidei. *Et per hoc patet* ad duas confirmationes supra adductas pro aduersariis.

Contra quorū secundam potest præterea virgeri, quod cōclusio cōtradicat doctrinæ positæ in fundamētō; nā in fundamētō supponit quod assensus cōclusionis subalternatæ absq; sciētiā subalternatæ non sit actus euidēs, sed cōclusio cōfirmationis secūda est, quod non sit actus obscurus: ergo debet esse actus euidēs, inter. n. as-

sensum euidentem actū, & obscurum actū non datur medium, ut patet.

Alio modo proponit Ioannes à S. Thoma fundamētū sentētiæ Thomisticæ nostræ cōclusioni oppositæ. Probat, ergo habitū illū, quo inclinamur ad assensū subalternatū esse scientiā absq; scientiā subalternatæ, quia petit ex natura sua esse cōtinuatus cū sciētiā subalternatæ: vnde quandoquidem esset scientia, quādo cōtinuaretur absq; productione noui habitus subalternati, etiā quādo nō est cōtinuatus, erit sciētiā, licet nō habeat tū statū perfectū, nec possit facere intellectū certū & euidentē actū formaliter, sed solū radicaliter. Et fortassis hoc est, quod alii Thomistæ volūt dicere, quādo asserūt quod assensus cōclusionis subalternatæ petat & exigat provenire à sciētiā subalternatæ, quia petit procedere ab habitu, qui exigit cōnaturaliter cōtinuari cum subalternatæ.

71. *Hac etiam doctrina* facile impugnari potest ex dictis contra *Cōplures*: quia falsum est quod habitus ille, quo inclinamur ad assentiendum cōclusioni depēdēti à præmissis creditis aut cognitis probabiliter, petat cōtinuari cum scientiā subalternatæ de iisdē præmissis: imo si vera est sententia Thomistarū multorum, quod nequeat habitus fidei, & sciētiæ esse simul de eodem obiecto, non poterit ille habitus simul cū sciētiā subalternatæ cōtinuari, quia ille habitus dependet ab habitu fidei, quo creditur præmissis, & cōsequēter quādo quidē ille habitus fidei in hac sententia nequeat esse cum habitu scientifico subalternatæ de iisdē præmissis, nequit habitus cōclusionis ab illo dependens stare simul cum eodem habitu scientifico subalternatæ.

Confirmatur, quia habitus ille cōclusionis subordinatæ acquiritur per actus specie distinctos ab actibus, qui versarentur circa eandē cōclusionē cū dependentia ab habitu subalternatæ; & nequit inclinare ad actus depēdētes ab habitu subordinatæ; ergo nō petit continuari cū habitu subalternatæ. Consequētia est euidēs, quia ideo peteret cōtinuari, ut posset cōcurrere ad actus dependentes à subalternatæ. Probatur antecedens, quia acquiritur per actus dependentes à præmissis creditis, & limitatur ad tales actus: sed actus dependentes à præmissis creditis sūt distinctissimæ speciei ab actibus dependentibus à præmissis cognitis euidenter, aliā opinio, & fides nō distinguerētur specie à sciētiā: ergo habitus ille acquiritur per actū specie distinctos, & nequit cōsequēter inclinare ad actus procedētes à sciētiā subalternatæ.

In hoc autem deceptus videtur dictus author, quod existimauerit per eundē habitum, quē aliquis acquisiuit absq; scientiā subalternatæ, cum acquisita deinde subalternatæ scientiā, simul cum illa subalternatæ scientiā elicere actum scientificum circa cōclusionē subalternatā. Non ita autē contingit, sed quādo acquirit habitum subalternatæ, & eo mediante assentitur cōclusioni subalternatæ, acquirit nouum habitum circa cōclusionē illam subalternatam, qui habitus est scientificus, & distinctissimæ rationis ab habitu, quo ante acquisitā scientiā subalternatā facilitabatur ad assentiendū eisdem cōclusioni cum dependentia à præmissis iisdē, ut fide aut opinione cognitis; quod mihi tā clarū videtur ut mirū videatur posse in dubiū verti, re bene examinata.

Q V Æ S T I O V.

Verum detur habitus scientificus, & in quo consistat.

72. *P* Et habitum scientificum seu scientiam habitualem, intelligimus hic aliquid, quod faciliat intellectū ad hoc, ut possit quando liberet voluntati, expedire, & celeriter, ac sine difficultate habere actum scientiæ.

C O N C L V S I O I.

Datur habitus scientificus. Hæc est cōmuniissima cum Philosopho 2. Ethicor. 1. & 3. Ethic. 5. contra eos autores paucos, qui vniuersaliter negant habitus, *Probat*ur experientia, qua constat nos, quo sapius demonstramus aliquam cōclusionem, reddi faciliores ad illā demonstrandam, & cognoscendam cōclusionē eius sciētificæ: ergo datur aliquod principiū vnde provenit huiusmodi facilitas; sed illud est, quod intelligimus nomine habitus scientifici: ergo datur habitus scientificus.

C s Dices,

Datur habitus scientificus.

Dices : illam facilitatem non provenire ex aliquo positivo, sed ex remotione impedimentorum; sed per habitum scientificum, omnes intelligunt aliquod positum facilitans: ergo non datur habitus scientificus.

Confirmatur, quia si valeret illa experientia, probaret, quod darentur habitus in membris corporeis in ordine ad operationes, quas aliquando facilius, aliquando difficilius exercent, sed hoc videtur absurdum: ergo illa experientia nihil probat.

Contra hanc replicam facit *primò*, quod non possint assignari vlla impedimenta ex parte intellectus, quo tollerentur, & quibus ablatis haberet facilitatem sciendi. *Deinde* non potest dari ratio vlla cur tollerentur impedimenta post repetitam demonstrationem pluries potius quam ante, nisi aliquid acquireretur tum, quod antea non erat; ergo quando adest facilitas, adest habitus scientificus. Vnde in forma negatur maior replicæ.

Et ad confirmationem respondeo primò, concedendo sequelam maioris, & negando minorem.

Respondeo secundo, negando sequelam maioris: & disparitas est quod possint assignari in membris corporeis impedimenta multa, quæ excluderent facilitatē, quam ablatis illis impedimentis haberent, ut nimiam duritiē aut molliem, in proportionem partium, & similia; qualia assignari non possunt ex parte intellectus.

73. *Obiicitur*: Visus, quia est potentia naturalis, non indiget habitu ad videndum: sed intellectus est potentia naturalis: ergo non indiget habitu.

Respondetur communiter, negando maiorem præcisē; & in sensu formali; sed potius ratio, cur non indigeat habitu, est quod sit talis potentia naturalis, distinctæ scilicet rationis ab intellectu.

Cut visus non indigeat habitu, intellectus vero sic.

Et si queratur, quanam sit illa taleitas in ratione potentie naturalis in visu, ob quam non indigeat habitu, quæ taleitas non sit in intellectu.

Respondetur communiter, quod sit illa taleitas, vnde oritur ut visus non possit habere plures actus distincte rationis circa idē obiectum, sed determinatur ad unū; hinc enim fit, ut non habeat difficultatem, nec indigeat determinatione, quæ fieret per habitū. Intellectus autē nō habet talē naturā, sed potius oppositā, quia potest eidē propositioni propositæ obiectivæ nūc discedere, nūc assensire, nūc firmiter, nūc probabiliter tantū adherere, aut nō adherere ipsi; & propter hanc indeterminatōnē suā indiget habitu determinante & facilitante.

Sed instari optime potest contra hanc doctrinā, quod licet intellectus possit habere varios actus distincte rationis circa vnicā conclusionē secundū se nude cōsideratā, seu materialiter acceptā, tamē nō potest ex se habere aliquē aliū actū circa conclusionē propositā demonstratiue quā assensum; imo & in nostra sententiā tā determinatur tū ad assensū, quā visus ad videndū albū propositū; & si posset iuxta aliorū sententiā nō assentiri, imperatē voluntate, hoc nō oriretur ex natura sua, nec ex aliqua difficultate, quam haberet in assentiendo, sed ex parte voluntatis: vnde si esset aliquis habitus propterea ponendus, deberet poni potius ex parte voluntatis, quam intellectus: ergo sicut visus non indiget habitu ad videndū obiectum propositum sufficienter, quia nequit non videre ipsam, ita nec intellectus indigebit habitu ad assentiendū cōclusioni scientificæ propositæ.

Quod etiā *confirmatur* experientia, quia licet intellectus habeat difficultatē in proponenda cōclusionē scientificæ, & demonstratiue, nō tamen habet difficultatē vllā in assentiendo ipsi, quando demonstratiue proponitur, quādoquidē in eodē ipso instanti, quo sic proponitur, determinetur ad assensum absq; vlla prorsus mora.

Habitus scientificus non ponitur ad faciendum intellectus ad assentiendum cōclusioni propositæ.

74. Propter hoc mihi valde probabile videtur, quod habitus scientificus non ponatur in intellectu ad faciendum ipsū ad assentiendū cōclusioni scientificæ propositæ, sed potius ad proponendā ipsā scientificæ, nā in ordine ad illā propositionē sentimus difficultatē quādoq; & quādoq; facilitatē, & ablata difficultate propositionis, nulla manet difficultas acquirendi sciētiā aut assentiēdi sciētiæ illi conclusioni. Vnde in forma *Respondeo* ad replicā principālē negādo paritatē de intellectu, & visu quātū

ad habendū habitum: ideo enim visus non habet habitū, quia ipsiusmet non est proponere sibi obiectū, & eo proposito non indiget habitu; sed intellectus habet virtutem proponēdi sibi obiectum, & quia potest variā obiecta proponere & vnum obiectum variis modis, potest habere difficultatē in proponēdo vero obiecto, tali vel tali ratione, & indigere propterea habitu.

Dices contra hoc: habitus, quo facilitatur intellectus ad proponendā conclusionem demonstratiue, est habitus demonstratiue logicus: sed præter illum habitū datur in intellectu alius habitus, nēpe physicus & metaphysicus ergo non bene dicitur quod habitus scientificus possit proponere conclusionem scientificæ.

Respondeo negando maiorem, neq; enim habitus demonstratiue logicus possit vnquā se solo facilitare ad proponendā demonstratiue cōclusionē physicā, aut metaphysicā, sed alius præterea habitus ad hoc requiritur.

75. *Dices secundo*: Intellectus cū habitu est causa naturaliter agens: ergo deberet semper necessariō proponere conclusionem demonstratiue: sed hoc est falsum; ergo non datur talis habitus in intellectu.

Quod si respondeatur: intellectū cū habitu non esse causam adæquatā proponendi conclusionē demonstratiue, sed requiri vterius propositionem specierum conclusionis, & præmissarum, & propterea non debere proponi cōclusionem sic, nisi propositis illis speciebus.

Contra adhuc instari potest, quod si requiratur propositio illa specierum, superfluat habitus, quia intellectus ipse propositis speciebus facillime proponit conclusionem, & assentitur ipsi absque habitu vllō.

Hęc instātia sēper mihi visa est difficilis. *Responderi tamen potest*, experientia colligi nos facilitari quādoq; ad proponēdas species tali vel tali ordine, quomodoq; id accadat, & illud, a quo sic facilitamur, esse habitū, qui tamē habitus debet habere occasionē aliquā, vnde hic & nūc determinetur ad proponendā sic cōclusionē, nimirū voluntatē aut desiderii cognoscendi demonstratiue talē aut talē cōclusionē, quā voluntatē aut desiderio supposito, intellectus, si habeat habitum scientificū, facile proponet conclusionē demonstratiue, si autem non habeat, vel nullo modo, vel non nisi ægrē illā proponet.

Solet hic examinari, in quonam consistat ille habitus, an in speciebus coordinatis, vel qualitate aliqua absoluta distincta. Sed hoc examinabitur in libris de Anima disputatione de habitibus.

QVÆSTIO VLTIMA.

De vnitatē & distinctione scientiarum.

76. *D*ifficultas huius quæstionis valde exaggeratur à *Cōpluribus*, à *Ioanne à S. Thoma*, & aliis, & sane quidquid sit de aliorū sententiā, ipsorum non solū difficilis, sed inexplicabilis mihi videtur. Ut res ipsa intelligatur, suppono primò potissimum quæstionē esse de scientiis totalibus speculatiuis, respicientibus plures cōclusiones & plura media: non de scientiis partialibus ex quibus tot quot respiciunt, aut diuersas cōclusiones, aut diuersa media aut etiā diuersa principia essētiāter & necessario requisita, diuersæ speciei erūt ex hoc ipso.

Suppono secundo, quantū ad sciētiās totales difficultatē posse esse vel de sciētiis totalib; actualibus, vel de habitualibus. Si autē loquamur de scientiis totalib; respicientibus plures cōclusiones & plura media, certū est, quod nulla ex illis sit vna numero: autem sint vna specie, pendet ex dictis quæst. præmiali, & ex ibi dictis suppono tanquā certū, quod includat partes sciētiās distinctas specie. Sed quandoquidē quālibet sciētiā totalis actualis includat multas sciētiās partiales distinctas specie, difficultas erit cur aliqua sciētiā distinctæ specie faciat vna totalē sciētiā potius quā omnes, v.g. cur omnes illæ sciētiæ actuales quæ dicuntur integrare metaphysicā, potius dicantur facere vna integralem sciētiā, quam omnes omnino sciētiæ dicantur facile vna totalē sciētiā. Quod si loquamur de sciētiā habituali, difficultas est, an sciētiā totalis habitualis sit vna simplex qualitas, an verò aggregatū ex pluribus habitib; partialibus; & ex suppositiōne, quod sit huiusmodi aggregatū, examinādū erit, cur plures